DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

16. oktober 2001 *

I sag C-212/00,

angående en anmodning, som Tribunal du travail de Mons (Belgien) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

**Salvatore Stallone**

mod

**Office national de l'emploi (ONEM),**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 1, litra f), nr. i), og artikel 68, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni

* Processprog: fransk.

1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af C. Gulmann (refererende dommer) som fungerende formand for Tredje Afdeling og dommerne J.-P. Puissochet og J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: A. Tizzano
justitssekretær: afdelingschef D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Salvatore Stallone ved délégué syndical D. Rossini

— Office national de l'emploi (ONEM) ved avocat A. Bridoux-Culem

— den belgiske regering ved A. Snoecx som befuldmægtiget

— den spanske regering ved R. Silva de Lapuerta som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. Hillenkamp og D. Martin, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 29. marts 2001 er afgivet mundtlige indlæg af Salvatore Stallone, af den belgiske regering og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. juni 2001,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved dom af 24. maj 2000, indgået til Domstolen den 30. maj 2000, har Tribunal du travail de Mons i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 1, litra f), nr. i), og artikel 68, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale

sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1, herefter »forordningen«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retssag, som Salvatore Stallone har anlagt mod Office national de l'emploi (herefter »ONEM«), til prøvelse af ONEM's afslag på at udbetale ham arbejdsløshedsunderstøttelse med en forhøjet sats, kaldet »forsørgersatsen«.

## De relevante retsregler

*Fællesskabsretten*

3 Forordningens artikel 1, med overskriften »Definitioner«, har følgende ordlyd:

»I denne forordning:

[...]

f) i) betyder udtrykket 'familiemedlem' enhver person, der betegnes eller anerkendes som familiemedlem eller betegnes som hørende til husstanden i den lovgivning, hvorefter ydelserne udredes [...]; dersom disse lovgivninger kun anser en person, der bor hos arbejdstageren eller den selvstændige erhvervsdrivende, som hørende til familien eller husstanden, anses denne betingelse dog for opfyldt, når den sikrede i overvejende grad bidrager til den pågældendes forsørgelse. [...]«

4 Forordningens artikel 68, stk. 2, der findes i forordningens afsnit III, kapitel 6, der har overskriften »Arbejdsløshed«, bestemmer:

»Den kompetente institution i en medlemsstat, efter hvis lovgivning ydelsernes størrelse afhænger af antallet af familiemedlemmer, skal også tage familiemedlemmer, der er bosat på en anden medlemsstats område, i betragtning, som om de pågældende var bosat på den kompetente stats område. Dette gælder dog ikke, såfremt en anden person i familiemedlemmernes bopælsland har ret til ydelser ved arbejdsløshed, for så vidt familiemedlemmerne tages i betragtning ved disse ydelsers beregning.«

*National lovgivning*

5 I henhold til artikel 66 i den kongelige anordning af 25. november 1991 om arbejdsløshed (*Moniteur belge* af 31.12.1991, s. 29888, herefter »den kongelige anordning«) skal den arbejdsløse for at opnå ret til ydelser efter bestemmelserne heri have sædvanligt opholdssted i Belgien, og han skal desuden reelt være bosiddende i denne medlemsstat.

6 Artikel 110, stk. 1, i den kongelige anordning har følgende indhold:

»Ved en arbejdstager, der er familieforsørger, skal forstås den arbejdstager, som:

1° bor sammen med en ægtefælle, der hverken har erhvervsindtægter eller andre indtægter til erstatning herfor, i hvilket tilfælde der ikke tages hensyn til de eventuelle indtægter, som de øvrige personer, som arbejdstageren bor sammen med, måtte have

2° ikke bor sammen med en ægtefælle, men alene bor sammen med:

a) et eller flere børn på betingelse af, at han kan gøre krav på tillæg til familieforsørgere for mindst et af disse, og ingen af børnene har erhvervsindtægter eller andre indtægter til erstatning herfor

b) et eller flere børn eller andre slægtninge eller besvogrede i indtil tredje led på betingelse af, at han kan gøre krav på tillæg til familieforsørgere for mindst et af disse børn, og at de andre slægtninge eller besvogrede hverken har erhvervsindtægter eller andre indtægter til erstatning herfor

c) en eller flere slægtninge eller besvogrede i indtil tredje led, som ikke har erhvervsindtægter eller andre indtægter til erstatning herfor.

[...]«

7 Det fremgår af artikel 114, stk. 3, i den kongelige anordning, at arbejdsløshedsunderstøttelsens daglige grundbeløb for en arbejdstager, der er familieforsørger, under hele arbejdsløshedsperioden forhøjes med et tillæg for tab af familiens eneste indtægt, der er fastsat til 5 % af den gennemsnitlige løn pr. dag.

8 Vedrørende begrebet »bofællesskab« er det i artikel 59 i bekendtgørelse af 26. november 1991 om gennemførelse af den kongelige anordning (*Moniteur belge* af 25.1.1992, s. 1593) fastsat:

»Ved 'bofællesskab' skal forstås det forhold, at to eller flere personer bor under samme tag, og at disse som regel i fællesskab tager stilling til spørgsmål, der vedrører husstanden.

Som personer, der indgår i et bofællesskab, betragtes endvidere medlemmer af husstanden, der

1° er indkaldt til aftjening af værnepligt eller udfører arbejde som militærnægter

2° afsoner en fængselsstraf, er indlagt eller anbragt på en institution for psykisk syge for så vidt angår de første 12 måneders ophold

3° midlertidigt har et andet opholdssted på grund af erhvervsmæssige forhold.«

## De faktiske omstændigheder i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 Det fremgår af sagen, at Salvatore Stallone, der er italiensk statsborger, er bosat i Belgien. Efter at han havde haft lønnet beskæftigelse dér fra den 16. maj 1977 til den 19. februar 1978, opnåede han første gang ret til at oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse i Belgien den 20. februar 1978. Da han ansøgte om denne ydelse, angav han, at han boede sammen med sin kone og et af sine børn.

10 Det fremgår af ONEM's skriftlige indlæg i sagen, at Salvatore Stallone's ægtefælle og hans børn fortsatte med at bo sammen med ham i Belgien indtil den 1. maj 1991, hvor de flyttede tilbage til Italien.

11 Den 20. september 1993 indgav sagsøgeren i hovedsagen til ONEM en ansøgning i form af en blanket med titlen »Ansøgning om dispensation som følge af force majeure« om udbetaling arbejdsløshedsunderstøttelse i henhold til satsen for »familieforsørgere«, dvs. den forhøjede sats, der udbetales til arbejdstagere, der

er familieforsørgere i den kongelige anordnings artikel 110, stk. 1's forstand. Hans ansøgning var begrundet i den omstændighed, at han fortsat forsørgede ægtefællen og børnene, selv om de boede i Italien.

12 ONEM gav Salvatore Stallone afslag på ansøgningen, men gav tilsyneladende ikke Stallone meddelelse om denne afgørelse. Stallone fik tilfældigvis kendskab til afslaget på sin ansøgning den 1. december 1993, da han henvendte sig til den myndighed, der er kompetent til at udbetale arbejdsløshedsunderstøttelsen.

13 Efter at Salvatore Stallone havde fået afslag på sin ansøgning fra ONEM, anlagde han sag ved den forelæggende ret, idet han bestred afslagets gyldighed. Som følge af den åbenbare modsætning mellem den belgiske lovgivning på den ene side og de fællesskabsretlige bestemmelser på den anden side besluttede Tribunal du travail de Mons at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er EF-traktaten, fællesskabslovgivningen og særligt artikel 1, litra f), og artikel 68, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 med deres nugældende indhold, eller som de var formuleret mellem den 1.12.1990 og i dag, til hinder for artikel 110, stk. 1, nr. 1 og 2, i den kongelige anordning af 25. november 1991 vedrørende arbejdsløshed, for så vidt som denne nationale bestemmelse stiller krav om, at den sikrede skal bo sammen med visse familiemedlemmer, som betingelse for at modtage en højere arbejdsløshedsydelse, og ikke kun betinger denne ydelse af, at den sikrede i overvejende grad eller reelt bidrager til de pågældendes forsørgelse?«

14 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningens artikel 68, stk. 2, sammenholdt med dens artikel 1, litra f), nr. i), er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter det er en betingelse for at opnå ret til arbejdsløshedsunderstøttelse med

den forhøjede sats, at den arbejdsløse bor sammen med sine familiemedlemmer på den kompetente medlemsstats område.

15 Indledningsvis bemærkes, at det i forordningens artikel 68, stk. 2, første punktum, bestemmes: »Den kompetente institution i en medlemsstat, efter hvis lovgivning ydelsernes størrelse afhænger af antallet af familiemedlemmer, skal også tage familiemedlemmer, der er bosat på en anden medlemsstats område, i betragtning, som om de pågældende var bosat på den kompetente stats område.«

16 Som Kommissionen med rette har anført, tager denne bestemmelse udgangspunkt i princippet om, at der ikke må gøres forskel i behandlingen af en arbejdsløs, hvis familie som han selv er bosat i værtsmedlemsstaten, og en arbejdsløs, hvis familiemedlemmer er bosat på en anden medlemsstats område. Hensigten med forordningens artikel 68, stk. 2, er at undgå, at der opstår en situation med indirekte forskelsbehandling af vandrende arbejdstagere, idet det hovedsageligt er dem, der berøres af et krav om, at familiemedlemmerne skal være bosat på det nationale område. Denne bestemmelse skal således ses som den konkrete udmøntning af ligebehandlingsprincippet i forordningens artikel 3, stk. 1.

17 Endvidere må det fastslås, at forordningens artikel 68, stk. 2, finder anvendelse på en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvoraf det — som den forelæggende ret har anført i forelæggelsesdommen — indirekte, men nødvendigvis følger, at familiemedlemmerne skal være bosat på det nationale område, eftersom det kun er arbejdsløse, der reelt er bosat dér, der kan få tildelt de pågældende ydelser ved arbejdsløshed.

18 Det er endelig ikke med rette, at ONEM har gjort gældende, at forordningens artikel 68, stk. 2, ikke finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, idet det er

tilstrækkeligt til at få arbejdsløshedsunderstøttelsen udbetalt med den forhøjede sats, at den arbejdsløse bor sammen med en af de personer, der er nævnt i den kongelige anordnings artikel 110, stk. 1, og at beløbet desuden »ikke varierer efter antallet af familiemedlemmer«. Hertil bemærkes, at en sådan restriktiv fortolkning af bestemmelsen er uforenelig med dens formål, således som det er angivet i præmis 16 i denne dom (jf. i denne retning, dom af 2.8.1993, sag C-66/92, Acciardi, Sml. I, s. 4567, præmis 22-26).

19 Endvidere må det argument forkastes, der er fremført af ONEM og den belgiske regering om, at forordningens artikel 68, stk. 2, ikke finder anvendelse på den omhandlede nationale lovgivning, idet denne ikke indeholder et krav om, at ansøgeren skal være bosat i værtsmedlemsstaten, men derimod en betingelse om, at arbejdsløshedsunderstøttelsen kun udbetales med den forhøjede sats, såfremt den arbejdsløse kan dokumentere, at han bor sammen med familiemedlemmerne, hvilken betingelse navnlig er begrundet i nødvendigheden af at kontrollere, at familiemedlemmerne rent faktisk forsørges af den arbejdsløse.

20 I den forbindelse bemærkes, som Kommissionen med rette har anført, at udtrykket »familiemedlem« er defineret i forordningens artikel 1, litra f), nr. i), med henblik på anvendelse af forordningen, og at det af denne definition fremgår, at når lovgivningen i en medlemsstat kun anser en person, der bor hos arbejdstageren, for hørende til familien, anses denne betingelse for opfyldt, når den sikrede i overvejende grad bidrager til den pågældendes forsørgelse.

21 Henset til denne definition skal forordningens artikel 68, stk. 2, fortolkes således, at den finder anvendelse på en national lovgivning, hvorefter det er en betingelse for at få arbejdsløshedsunderstøttelsen udbetalt med den forhøjede sats, at den arbejdsløse og de familiemedlemmer, som han forsørger, bor sammen.

22 Det følger ligeledes heraf — idet denne del af definitionen af »familiemedlemmer« ellers ville miste sit selvstændige indhold — at de kontrolhensyn, som er anført af ONEM og den belgiske regering, ikke kan begrunde, at der opstilles en betingelse om bofællesskab, der medfører, at en person, der er forsørger for familiemedlemmer, som er bosat i en anden medlemsstat, ikke kan få arbejdsløshedsunderstøttelsen udbetalt med den forhøjede sats.

23 Herefter skal spørgsmålet besvares med, at forordningens artikel 68, stk. 2, sammenholdt med forordningens artikel 1, litra f), nr. i), er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter det er en betingelse for at få arbejdsløshedsunderstøttelse udbetalt med den forhøjede sats, at den arbejdsløse bor sammen med sine familiemedlemmer på den kompetente medlemsstats område.

24 Det bemærkes, at denne fortolkning af forordningens artikel 68, stk. 2, og artikel 1, litra f), nr. i), er den samme i hele den periode, der er omhandlet i det præjudicielle spørgsmål, idet disse bestemmelser i det væsentlige har været uændrede i denne periode.

## Sagens omkostninger

25 De udgifter, der er afholdt af den belgiske og den spanske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Tribunal du travail de Mons ved dom af 24. maj 2000, for ret:

**Artikel 68, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996, sammenholdt med forordningens artikel 1, litra f), nr. i), er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter det er en betingelse for at få arbejdsløshedsunderstøttelse udbetalt med den forhøjede sats, at den arbejdsløse bor sammen med sine familiemedlemmer på den kompetente medlemsstats område.**

Gulmann Puissochet Cunha Rodrigues

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. oktober 2001.

R. Grass

Justitssekretær

F. Macken

Formand for Tredje Afdeling